Peterselie op je dak en jonge sla uit de kantoortuin

Daken, braakliggende stukjes land en zelfs leegstaande kantoren lenen zich uitstekend voor de verbouw van aardbeien en tomaten. Veel stedelingen willen hun groenten deels zelf verbouwen. Dat leidt tot een baaierd van initiatieven: van daktuinen tot gezamenlijke stadstuinen.

Nederland in verandering

Stadslandbouw past in de trend om de voedselproductie duurzamer en kleinschaliger te maken. Een van de initiatieven is het verbouwen van groenten bovenop het gebouw het Schieblock in het centrum van Rotterdam. Foto: Bert Verhoeff/HH

NATUUR EN MILIEU

'De eerste hobbel is genomen. We hebben toestemming ons project voort te zetten,' zegt Baud Schoenmaeckers, een van de initiatiefnemers die het 'Haarlemse Seinwezen' willen veranderen in een duurzaam complex met groentetuinen en eigen energieopwekking. Het Seinwezen is een industrieel pand van bijna honderd jaar oud dat naast het spoor in Haarlem ligt. Onderdeel van het plan is de aanleg van een daktuin waar groenten en fruit worden verbouwd.

De daktuin past in de trend de voedselproductie deels duurzamer, kleinschaliger en minder anoniem te maken. 'Er is een groeiende belangstelling voor projecten waarbij tuinbouw een plek krijgt in de stad,' zegt Gaston Remmers, lector 'eco-effectief ondernemen in een stedelijke omgeving' aan de Christelijke Agrarische Hogeschool in Almere en directeur van Bureau Buitenkans, dat advies geeft over integrale gebiedsontwikkeling.

Eenvoudige projecten hebben weinig last van regelgeving

In diverse steden zijn platforms ontstaan waar de stadsboeren ervaringen uitwisselen. Zo kent Den Haag het Eetbare Park dat onder meer cursussen organiseert. In Rotterdam bundelt de site Eetbaar Rotterdam de initiatieven die variëren van een dakakker op kantoorgebouw Het Schieblock tot bijen op het dak van de bibliotheek. In Almere krijgen ongebruikte kassen een tweede leven door ze beschikbaar te stellen voor indoormoestuinen.

Remmers maakt onderscheid tussen gemeenten die meeliften met deze trend, en de gemeenten die echt een visie hebben op tuinbouw in de stad. 'Bij sommige gemeenten is die belangstelling opportunistisch. Ze hebben een braakliggend stukje grond en weten niet wat ze ermee aan moeten. Een groep bewoners die er groenten gaat verbouwen en voor het onderhoud gaat zorgen, is dan een makkelijke oplossing. Het is de vraag of die gemeenten ook interesse blijven houden als de crisis voorbij is. Andere gemeenten ontwikkelen echt een visie op de functie van voedsel en agrarische activiteiten in de stad.'

Vergunningen

Schoenmaeckers van het Seinwezen is tevreden over de samenwerking met de gemeente Haarlem. 'We hebben gesprekken gehad met de gemeente over het pand en onze aanpak. Het pand staat op de nominatie om een gemeentelijk monument te worden. De gemeente steunt onze aanpak en heeft toegezegd dat we de benodigde vergunningen snel krijgen. We blijken meer vergunningen nodig te hebben dan we aanvankelijk hadden ingeschat.'

Voor de aanleg van de daktuin bleken geen speciale vergunningen nodig. 'We hebben op dit punt weinig last gehad van regels, omdat er nauwelijks regels zijn. We hebben nog gesproken over een hek rondom, maar daar hebben we van af gezien. Zo'n ingreep zou het gebouw er niet mooier op maken,' aldus Schoenmaeckers.

De daktuin wordt een project van dakboerin Annelies Kuiper. 'Zij gaat op het dak kruiden, lichte groenten en fruit verbouwen,' zegt Schoenmaeckers. 'Denk aan tomaten, aardbeien en sla. Geen witte kolen of bloemkolen. Die zijn te zwaar voor het dak.' De groenten komen in bakken te staan. Tussen en rondom de bakken komt gras. Ongeveer de helft van het platte dak van 800 vierkante meter wordt benut voor eetbare gewassen.

Het is niet nodig de dakconstructie te verstevigen. 'We gaan wel het dak aan de bovenkant isoleren en een nieuwe laag dakbedekking laten aanleggen. Dat materiaal moet bijvoorbeeld wortelbestendig zijn. Voor het platte dak hebben we circa 40.000 euro nodig. We zijn nog op zoek naar geldschieters,' zegt Schoenmaeckers, die zelf met zijn communicatiebureau een van de huurders is van het Seinwezen. Dakboerin Kuiper investeert zelf in de aanleg van de bakken op het Haarlemse dak. 'We hebben nog geen afspraken gemaakt over de huur van het dak. Het ging ons in eerste instantie om het duurzamer maken van het Seinwezen en de omgeving,' zegt Schoenmaeckers. Rond het gebouw liggen nog wat lapjes grond die zich ook lenen voor stadstuintjes. 'Dat organiseren is complex, omdat er meerdere grondeigenaren zijn. Sommige stukjes zijn van de NS en andere weer van ProRail en andere partijen. Bovendien is een deel van de grond vervuild en moet de bodem nog worden gesaneerd.'

Goede wil

Remmers van Bureau Buitenkans heeft de ervaring dat relatief eenvoudig projecten zoals buurtmoestuinen of andere stadstuinen weinig last hebben van regelgeving. 'Met enthousiasme en goede wil van de gemeente is veel mogelijk. Bij grotere en innovatieve projecten zoals het verbouwen van groenten onder ledverlichting in leegstaande kantoren, wordt het ingewikkelder,' aldus Remmers. 'Dan is het de vraag hoe zoiets past in een bestemmingsplan. Zeker bij de combinatie van functies, met bijvoorbeeld winkels of horeca, is dat lastig omdat gemeenten projecten graag in een hokje plaatsen. Gemeenten met een visie op stedelijke voedsel zijn op zo'n moment in het voordeel.'

Frank van Alphen

THEMANUMMER FORMATIE
DÉ KANS OM UW VISIE IN TE BRENGEN

Na 12 september zullen de formerende partijen de onderhandeling starten over de kant die het op moet met Nederland. PM presenteert in het najaar een themanummer over de formatie. In dit thema zetten we leidende visies, inzichten en scenario's op een rij. We laten prominenten uit de bestuurlijke wereld een voorzet geven voor een regeerakkoord en doen de formateur suggesties aan de hand over onze economie, Europa, de zorg, de woningmarkt en het openbaar bestuur. PM toont hoe beslissers bij de overheid de nabije toekomst bezien.

HEEFT U SUGGESTIES VOOR DE FORMATEUR?
PM wil met dit themanummer, dat vrijdag 5 oktober 2012 uitkomt, organisaties en bedrijven die hun visie of belang onder de Haagse aandacht willen brengen een inhoudelijk platform bieden. Welke suggestie zou u de formateur, Eerste en Tweede Kamerleden, ambtelijke top en andere beslissers willen meegeven? PM geeft u de gelegenheid uw visie in een open brief of een inhoudelijk artikel tegen vergoeding uiteen te zetten. Redactionele ondersteuning behoort tot de mogelijkheden. Het thema wordt ook gepubliceerd in SC (opvolger Staatscourant) wat uw bereik vergroot.

PM
PUBLIC MISSION

OP ZOEK NAAR EEN INHOUDELIJK PLATFORM?
Neem contact op met onze salesmanager Asha Narain via 070 378 95 11 of a.narain@sdu.nl